

AANVULLENDE INFORMATIE OVER DE GENEALOGIE
IN HET ALGEMEEN EN SPECIFIEKE GEGEVENS OVER DE
FAMILIE VERSTRAETEN IN HET BIJZONDER
(familiegeschiedenis)

*Onbekend zijn met de gebeurtenissen
die plaats vonden voor je geboorte
betekent altijd kind blijven.
Want wat is de waarde
van het menselijk leven
wanneer dit niet
door de herinneringen aan het verleden
in verbinding gebracht wordt
met het leven van diegenen
die ons voorgingen ?*

(Uit boek : "Zicht op Thorn", van Prof. Mr. Laurent J. M. Nouwen)

Wat houdt genealogisch onderzoek nu eigenlijk in ? Genealogie of stamboomonderzoek / familiekunde / geslachtskunde is de wetenschap, die zich bezighoudt met de op verwantschap berustende relaties tussen mensen ofwel de op (wettelijke) afstamming berustende betrekkingen tussen mensen, zoals Prof. Dr. Otto Forst de Battaglia het in zijn "Wissenschaftliche Genealogie" verwoordde (Bern 1948).

Iemand, die genealogisch onderzoek verricht, betreedt een beperkt terrein van de geschiedschrijving. Genealogie is daarom een hulpwetenschap van de geschiedenis.

Streekgeschiedenis, paleografie (= kennis van oude handschriften), historisch demografie (= volksbeschrijving), volkskunde en heraldiek of wapenkunde hebben als belangrijke onderwerpen zijdelings met genealogie te maken.

Een andere betekenis van het woord genealogie betreft het resultaat van genealogisch onderzoek : een genealogie (geslachtsregister) bevat alle wettelijke nakomelingen van een bepaald stamouderpaar (= het oudst bekende voorouderpaar).

De benaming GENEALOGIE is afgeleid van het Griekse woord “genealogia” , dat geslachtsregister betekent. Zo’n generatiegewijs gerangschikt overzicht van alle wettige nakomelingen in zowel mannelijke als vrouwelijke lijn (= cognaten) heet in theorie ook wel een parenteel of cognatentafel. Dit is de meest uitgebreide vorm van onderzoek.

Genealogie is dus zowel een bezigheid als het resultaat daarvan.

Een KWARTIERSTAAT is een in generaties gerangschikte opgave van de wettige voorouders, zowel in mannelijke- als in vrouwelijke lijn, van een bepaalde persoon. De persoon waar de kwartierstaat vanuit gaat, noemt men de kwartierdrager ofwel de probant.

De KWARTIERDRAGER werkt terug in de tijd via de twee ouders, de vier grootouders, de acht overgrootouders, enz. (want men kan ook nog de zestien betovergrootouders nazoeken !).

Elke voorouder heeft zijn / haar eigen nummer. Deze nummering werd in 1590 voor het eerst toegepast door de Duitser Eyzinger. In 1676 gebruikte de Spaanse genealoog Jeronimo de Sosa deze vaste nummering ook. En in 1898 werd de nummering weder uitgevonden door Stephan Kekule von Stradonitz.

Heden ten dage passen alle genealogen in de hele wereld nog steeds deze methode toe. De kwartierdrager of probant draagt altijd nummer 1, diens ouders 2 en 3. Mannen hebben altijd een even nummer, vrouwen altijd een oneven nummer, namelijk dat van de man + 1. Dus nummer 9 is een vrouw en wel de echtgenote van nummer 8. Kinderen hebben het nummer van hun vader gedeeld door 2. Nummer 4 is dus de zoon van nummer 8.

Een STAMREEKS is een in generaties gerangschikte opgave van iemands wettige voorouders in rechte mannelijke lijn.

Men gaat hierbij tijdens het onderzoek generatie na generatie terug in de tijd in de rechte mannelijke lijn.

De oudste generatie, de voorvader waarop het onderzoek is vastgelopen (= stamvader Leonard Verstraeten), krijgt het Romeinse cijfer I en vervolgens nummert men door.

Wanneer men dus spreekt van een “STAMBOOM” dan wordt hiermee het schema bedoeld waarin de primaire genealogische gegevens opgenomen zijn : namen, data, plaatsen. Wanneer iemand zegt met “zijn stamboom” bezig te zijn, weet men nog niet direct met welke vorm van onderzoek hij zich bezighoudt.

Verzamelt hij gegevens van een stamreeks, voor een kwartierstaat, voor een genealogie of voor een parenteel. De overkoepelende term stamboomonderzoek is dus eigenlijk de grote gemene deler. Genealogisch onderzoek wordt dus ook wel stamboomonderzoek genoemd.

(Uit : Van Drie, Plomp en Van der Tang).

Hoe maak je nu een begin met genealogisch onderzoek ?

De *eerste bron* van gegevens is men zelf, dan komen de ouders, de grootouders en vervolgens komen de ooms/tantes en de neven/nichten aan de beurt, kortom je eigen familiekring.

Van hen noteert men alle persoonlijke gegevens (personalia). Men werkt aldus stap voor stap terug in de tijd met het voorgeslacht van de familie die men wil uitzoeken (de FAMILIE VERSTRAETEN dus in dit geval). Dit voor wat personen als bron betreft.

De *tweede bron* van gegevens kan uit de volgende stukken (ook wel familiedocumenten / familiepapieren genaamd) bestaan : trouwboekjes, bidprentjes, geboortekaartjes, 1^e communieprentjes, ondertrouwkaarten, huwelijksaankondigingen, rouwcirculaires, paspoorten, persoonsbewijzen, stukken betreffende militaire dienst, uittreksels uit bevolkingsregisters, diploma's, akten, correspondentie, krantenknipsels, oude familiefoto's, e.d.

Kortom, officiële (en minder- of niet officiële) documenten, die als bewijs van registratie golden voor de betrokkenen. Genealogie begint aanvankelijk dus gewoon thuis.

Tot de *derde bron* van gegevens voor genealogisch onderzoek behoren vervolgens pas de Nederlandse archieven.

Welke gegevens worden genoteerd ?

Ik ben daarbij voor de familie Verstraeten uitgegaan van het volgende schema : (In de meeste gevallen betreft het een getrouwd echtpaar, die beiden reeds overleden zijn. Het kan natuurlijk ook voorkomen dat iemand (nog) niet getrouwd is, (nog) geen beroep heeft of (nog) niet overleden is. In deze gevallen is het schema beperkter. Dit laatste geldt dus vooral voor de jongeren).

- doopna(a)m(en) + achternaam man/vrouw Verstraeten (bloedverwanten);
- beroep;
- geboortedatum;
- geboorteplaats;
- overlijdensdatum;
- overlijdensplaats
- zoon / dochter van : d.w.z. volledige namen ouders man / vrouw Verstraeten;

- huwelijksdatum (van het wettelijk huwelijk);
- huwelijksplaats (van het wettelijk huwelijk);

- doopna(a)m(en) + achternaam aangetrouwde man / vrouw (aanverwanten);
- beroep;
- geboortedatum
- geboorteplaats;
- overlijdensdatum;
- overlijdensplaats;
- zoon / dochter van : d.w.z. volledige namen ouders aangetrouwde man / vrouw.

De REGISTERS van de burgerlijke stand (Nederlands : BS, Frans : état civil of Duits : Personenbestand), waar deze feiten vaak allemaal te vinden zijn, bevatten de volgende momentopnamen opgetekend door de ambtenaar van de burgerlijke stand : akten van geboorte (belangrijk als bewijs van de afstamming voor een wettig kind), akten van huwelijk (alsmede de

registers van huwelijksaangiften en - afkondigingen), akten van echtscheiding en akten van overlijden.

Deze werden in Nederland officieel ingevoerd op 1 januari 1811.

In Limburg echter al in de periode variërend tussen 1796 en 1798 en in Frankrijk zelf al op 20 september 1792.

Dat was in de Franse tijd (Keizer Napoleon I Bonaparte), vandaar dat de oudste akten (in de periode 1796-1805) in het Frans zijn opgemaakt en gedateerd zijn volgens de Franse republikeinse/revolutionaire kalender in plaats van de gebruikelijke (Christelijke) kalender.

Om de privacy van de betrokkenen te garanderen zijn de akten van geboorte, huwelijk en overlijden pas openbaar na respectievelijk 100, 75 en 50 jaar.

De doop-, trouw-, en begraafboeken (waarover later meer) uit de periode v^a^l 1811, die naar de burgerlijke overheid moesten worden overgebracht, hebben gediend als basis voor de nieuw ingevoerde burgerlijke stand.

Toen golden in het grootste deel van ons land ook andere namen voor de maanden :

januari was louwmaand, februari was sprokkelmaand, maart was lentemaand, april was grasmaand, mei was bloeimaand, juni was zomermaand of wiedemaand, juli was hooimaand, augustus was oogstmaand, september was hersftmaand, oktober was wijnmaand, november was slachtmaand en december was wintermaand.

Deze FRANSE PERIODE duurde in Nederland van 1795 tot 1813. Zij valt uiteen in 2 tijdvakken, dat van de indirecte overheersing door Frankrijk tijdens de Bataafse Republiek (1795-1806) en het Koninkrijk Holland (1806-1810) en dat van directe overheersing als gevolg van inlijving bij het Franse Keizerrijk (1810-1813), waarbij Limburg, een deel van Noord-Brabant en Zeeuws-Vlaanderen overigens al eind 1794 / begin 1795 ingelijfd waren en dus vanaf het prille begin tot het bittere einde deel, uitmaakten van Frankrijk.

De uiteindelijke nederlaag van Napoleon bij Waterloo (1815) bracht een nieuwe situatie.

Napoleon had overigens al vanaf 1813 steeds meer gebieden moeten prijsgeven, waaronder Limburg.

Eerst nog even AANVULLEND iets over de huidige Nederlandse PROVINCIE LIMBURG.

Deze bestaat feitelijk pas sinds 1839. In mei 1814 waren de Franssen definitief uit het Limburgse gebied verdwenen; Napoleon was ten onder gegaan. Sinds 1815 (na het Congres van Wenen in mei 1815 over de herverdeling van Europa) vormde de provincie Limburg een deel van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (= Noordelijk en Zuidelijk Nederland samen met Luxemburg) en kreeg per 8 juli 1815 haar naam op gezag van Koning Willem I, de zoon van standhouder Willem V.

Hoe komt Limburg nu aan zijn naam ?

In de grondwet voor het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden staan in de artikelen 1 en 2 van het hoofdstuk : “Van het Rijk en deszelfs inwoners” de provincies opgesomd .

Een van de provincies heette “Maastricht”. Daartoe behoorde het gebied van de voormalige Franse departementen van de Nedermaas en (deels) van de Roer. Dat beviel de koning helemaal niet. Hij plaatste eigenhandig een kanttekening :

“Rangschikking staat mij niet aan. De naam van Limburg is verloren”.

In de vergadering van de Grondwetscommissie werd toen besloten :

1. Dat ingevolge de begeerte van Zijne Majesteit, aan de commissie der vergadering te kennen gegeven, de provincies in die orde zullen worden gerangschikt, als dezelve onder de regering van Keizer Karel V hadden, met die verandering dat de provincie Luik na die van Gelderland zal volgen;
2. Dat ingevolge diezelfde begeerte de provincie Maastricht den naam van “Limburg” voeren zal.

(ontleend aan de Grondwet voor het nieuwe Koninkrijk der Nederlanden van 1815).

Het gebied had echter maar enkele stukken grond met het oude hertogdom Limburg gemeen; dus de naam Limburg is eigenlijk een ietwat merkwaardige keuze geweest, want het grootste gedeelte van het oude hertogdom Limburg ligt in het huidige België.

Maastricht werd hoofdstad, Roermond was teleurgesteld, want ook zij hadden aspiraties om hoofdstad te worden.

In oktober 1815 werd de eerste gouverneur van Limburg benoemd nl. Charles de Brouckère. De functie had grote overeenkomsten met die van de prefect uit de Franse tijd. Hij was des Konings vertegenwoordiger in de provincie, belast met de uitvoering van opdrachten en bevelen van de centrale overheid in ‘s-Gravenhage. Hij was tevens toezichthouder op het bestuur.

Echter, op 25 augustus 1830 werd in het Munttheater te Brussel de aria “L’amour sacre de la patrie” uit de beroemde opera “La Muette de Portici” opgevoerd. Deze opera verheerlijkte de opstand uit 1647 van de Napolitanen tegen de Spanjaarden. Tijdens de zogenaamde Belgische opstand van 1830, die daarop volgde, koos een groot deel van de Limburgers, op de vestiging Maastricht (onder de legendarische luitenant-generaal B.J.C. Baron Dibbets) na, de Belgische zijde.

Aan opperbevelkhebber Dibbets van het 5^e Groot Militair Commando is het te danken, dat Maastricht toch voor Nederland behouden is gebleven. Negen jaar lang blijft Limburg vervolgens onder Belgisch bestuur. En niet met tegenzin , want de Limburgers hadden een voorkeur voor België boven Nederland. Hasselt was toen bestuurlijk de zetelplaats. De oorzaak lag voor een groot deel bij de mislukking van de kerkelijke politiek, de onderwijspolitiek en de taalpolitiek van Koning Willm I en zijn autocratische handelwijze. Het zou nog enige tijd duren voordat de Noordelijke- en Zuidelijke Nederlanden op politiek, economisch, sociaal en cultureel terrein een eenheid gingen vormen.

(Aldus Prof. Dr. W.Jappe Alberts).

Katholiek België in het Zuiden was wat de hiervoor genoemde punten betreft veel meer op de hand van de plaatselijke bevolking van Limburg, dan de “calvinistische overheerser” uit het Noorden.

Toch werd via de 24 artikelen van het Traktaat (= verdrag) van Londen op 19 april 1839, bepaald dat een deel zou gaan behoren tot Nederland. Het verdrag splitste Limburg dus in een Nederlands- en Belgisch gedeelte, zoals tot op de dag van vandaag nog steeds zo is.

Maastricht was ten tijde van het Franse Departement de la Meuse Inferieure (Nedermaas) hoofdstad (1796-1814) en bleef ook de hoofdstad van de “nieuw ingedeelde provincie Limburg” onder “Hollands” gezag. De definitieve grenzen werden overigens pas in 1843 vastgelegd.

De Limburger is dus uiteindelijk goed vaderlander c.q. Nederlander geworden, maar hij heeft zijn eigen sterke en bourgondische identiteit terecht niet willen prijsgeven. Ofwel anders gezegd : *”Limburgers werden Nederlanders, wat iets anders is dan Hollanders”*.

Limburg is als zodanig de op één na jongste provincie van Nederland. Het heeft een oppervlakte van 2.208 km² en er leven tegenwoordig 1,1 miljoen Limburgers op deze smalle strook land.

Voor 1794 bestond het grondgebied van de huidige Nederlandse provincie Limburg uit een groot aantal grote en kleine territoria, die voor een deel de grenzen van de huidige provincie overschreden. Deze gebieden lagen in het tegenwoordige België of Duitsland. Het was dus een regelrechte “lappendeken van gebieden en gebiedjes”.

De 18^e-eeuwse situatie van de belangrijkste grote territoria die de tegenwoordige Nederlandse provincie Limburg uitmaken, zag er als volgt uit :

1. **Overkwartier van Gelder** : (met sinds 1713 een Pruisisch gedeelte en sinds 1716 een Staats en Oostenrijks gedeelte) : het grootste deel van het midden en noorden van de huidige Nederlandse provincie Limburg met als voormalige hoofdstad Roermond;
2. **Hertogdom Luik** : enige gerechten in Midden-Limburg (o.a. ambt Born-Sittard en Melick-Herkenbosch);
3. **Hertogdom Kleef** : bezittingen in de uiterste Noordpunt van Limburg (o.a. Gennepe, Heijen en Mook);
4. **Prinsdom Luik** : graafschap Horn, deel-graafschap Loon, medeheerschappij van Maastricht, enige heerlijkheden;
5. **De stad Maastricht** : met gedeelte heerschappij tussen de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden en de prins-bisschop van Luik;
6. **Landen van Overmaas** : Valkenburg, ‘s-Hertogenrade en Dalheim, ten dele toebehorend aan de Republiek, ten dele aan de Oostenrijkse Habsburgers;
7. **Vrije Rijksheerlijkheden** : vorstendom Thorn, graafschap Wittem en andere heerlijkheden.

(Ontleend aan : Van Drie, Plomp en Van der Tang).

Op 4 november 1794 toen Maastricht capituleerde voor de Franse troepen, kregen de revolutionaire Fransen het voor het zeggen in Limburg. Reeds op 14 november 1794 voerden zij een nieuw bestuursstelsel in.

Het Limburgse gebied werd in 1795 onderverdeeld in het departement Nedermaas (departement de la Meuse Inferieur) met Maastricht als hoofdstad, dat de voorheen Staatse en Oostenrijkse

gebieden en de vroegere rijksheerlijkheden omvatte, en in 1801 in het departement Roer (departement de la Roer) met Aken als hoofdstad, dat de voorheen Pruisische en Gulikse gebieden besloeg.

Gebieden die tot deze departementen behoorden, werden ingelijfd door de Franse Republiek. Deze annexatie werd een “reunion a la patrie” genoemd, omdat de streek voortaan rechtstreeks vanuit Parijs bestuurd zou gaan worden en daardoor deel uitmaakte van de “Republique une et indivisible”.

Door deze indeling van bestuur vormde het Limburgse gebied nu eigenlijk pas voor het eerst in de geschiedenis sinds de Romeinen een staatkundige eenheid. Twintig jaar lang (van 1794 t/m 1814) zou er onder Franse hegemonie relatieve orde en rust heersen.

Bij decreet van keizer Napoleon van 20 juli 1808 en 18 augustus 1811 (Bulletin des Lois de l'Empire Français, nr. 3589 en 7178) werd tijdens de Napoleontische tijd in Nederland bevolen voor alle inwoners VASTE FAMILIENAMEN in te voeren.

Overigens, de la Haye zegt hierover in zijn boek “Limburgse voorouders”, dat rond circa 1600 het merendeel der bevolking van het huidige Limburg al een vaste achternaam had. Dat wil zeggen een geslachtsnaam die steeds (ongewijzigd) van vader op kinderen overgaat (erfelijk) naar de volgende generatie.

In de tijd rond 1808 had niet iedereen in de andere streken van ons land een (vastliggende) familienaam en droegen nog velen als achternaam een patronymicum (= patroniem of vadersnaam) of een toenaam, waarvan de huis/herbergnaam, de veldnaam, de beroepsnaam, de naam van de plaats of streek van herkomst en de naam van de boerderij of een landgoed voorbeelden zijn. Dit leverde ook vaak “alias-namen” op, zoals bijvoorbeeld Matthias in “gen Sande alias Tissen (boerderijnaam en familienaam)”.

Omdat in sommige delen van het land (vooral in het noorden en oosten) deze Franse maatregel nog steeds niet exact werd nageleefd, werd bij Koninklijk Besluit van 8 november 1825 het aannemen van een vaste geslachtsnaam nogmaals verplicht gesteld. Het vastleggen van de familienaam vond daar dus beduidend later plaats.

In 1811 werd trouwens ook het kader van de nog steeds bestaande rechterlijke organisatie bepaald en werd het notariaat (aan de hand van de Franse wet op het notarisambt van 16 maart 1803) en een soort kadaster ingevoerd. Verder kwam er een apart strafrecht en handelsrecht. Het oude rechtssysteem b.v. kenden namelijk grote regionale verschillen (soms van plaats tot plaats) en dat werd niet langer meer getolereerd. Rechtspraak werd voortaan een zaak van de overheid. Aan rechtsongelijkheid kwam dus een einde.

Al deze nieuwe administraties / registraties hadden tot doel de door de Franse Revolutie (vrijheid, gelijkheid en broederschap) gevestigde burgerlijke rechtstaat (de bevolking had bevochten dat er instemming nodig was van de burgers bij besluiten) naar de toenmalige maatstaven zo efficient, rechtvaardig en eenvormig mogelijk te laten functioneren als bestuurlijke organisatie.

Er vond aldus een scheiding plaats van bestuur, rechtspraak, en wetgeving, evenals van Kerk en Staat (secularisatieproces). De plaats van de mens in de samenleving was wezenlijk veranderd door de fundamentele vrijheden en rechten die de revolutionairen in hun verklaring van de rechten van de mens en van de burgers hadden toegekend aan elk individu afzonderlijk.

Kortom, alle organisaties kregen een gecentraliseerd en gelijkvormig karakter. Het Franse ambtenarensysteem deed zijn intrede. Allerhande zaken, waarvan b.v. vroeger geen notitie werd gemaakt, werden vanaf toen wel schriftelijk vastgelegd. Dit in tegenstelling tot wat men altijd gewend was geweest. Voor genealogen is deze ontwikkeling een ware zegen geweest, aangezien men over onze voorouders nu veel meer (genoteerde) gegevens kan vinden, dan tijdens het Ancien Regime het geval was. De Franse Revolutie had nl. het lot bezegeld van de oude on-democratische Ancien regime staatsvorm.

Tot 1794 berustten plaatselijk bestuur en rechtspraak in Limburg nl. bij de zogenaamde SCHEPENBANKEN.

Zij was tot dan toe de enige plaatselijke overheid. Zo'n schepenbank, bestaande uit een aantal (meest 7) schepenen (samen met de scholtis of schout en een secretaris), had als taak het handhaven van het recht in een bepaald gebied op crimineel vlak en in civiele zaken (b.v. schuldvorderingen betreffende pacht) en had administratief-bestuurlijke taken als dorpsbestuur (b.v. voor de belastingheffing).

Overheidsinstanties, rechtscolleges en notarissen namen de taken van de schepenbanken over. En een instituut zoals b.v. de ambachtsgilden had men al in 1798 afgeschaft.

Ook de adel moest zijn privileges inleveren. Nadat de Franssen in 1813 verdreven waren, bleef de op Franse leest geschoeide rechterlijke organisatie vrijwel ongewijzigd door-functioneren. In 1827 werd dit nog eens vastgelegd in de "Wet op de Zamenstelling der Regterlijke Magt en het Beleid der Justitie", die door de perikelen rond de Belgische opstand pas op 1 oktober 1938 in werking trad.

De klassieke leer van de machtscheiding of de driemachtenleer : wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht, die men tot dan toe niet kende, vormde de basis van dit alles bij de constitutionele inrichting van de staat.

Ondanks dus de vaak zeer oorlogszuchtige houding van Napoleon - bijnamen als het "Beest van Corsica" en de "Tiran" - bevestigen dit, moeten we hem eigenlijk toch dankbaar zijn als de invoerder van een degelijke bevolkingsboekhouding, vaste familie-namen en allerhande andere instituties in onze Lage Landen.

(Overigens nam het Kabinet op vrijdag 28 november 1997, een historisch besluit door de laatste nog Frans-talige wet uit de Nederlandse wetboeken te schrappen.

Op initiatief van Minster Hans Wijers van Economische Zaken zal de Stokoude Mijnwet uit 1810 flink in de revisie gaan en worden omgezet in een nieuwe Nederlands-talige Mijnbouwwet.

De antieke Mijnwet, officieel de “Loi concernant les mines, les minie res et les carrieres” genaamd, werd op 1 mei 1810 zelfs nog ondertekend door keizer Napoleon, die op dat moment over Nederland heerste.

Sindsdien staat nog steeds de nimmer veranderde Frans-talige tekst in de Nederlandse wetboeken afgedrukt. Een voorstel uit 1903 om de wet te moderniseren ging destijds niet door.

Hoewel in de Nederlandse wetboeken bij de verschillende artikelen van de Mijnwet tussen haakjes een vertaling in het Nederlands staat, is deze officieel niet geldig.

De nieuwe Mijnbouwet, die regels stelt rond het opsporen en winnen van onder meer aardgas, kolen en aardolie, zal eenvoudiger zijn, terwijl het afdrachtensysteem zal worden aangepast.)

Deze gegevens had hij nl. nodig bij het heffen van belastingen (oorlog voeren kostte vroeger ook al veel geld) en voor het vaststellen hoeveel mensen er qua samenstelling beschikbaar waren voor het voeren van die oorlogen.

Deze laatste reden heeft alles te maken met de z.g. “conscriptie” (ingevoerd bij de wet van 5 september 1798) ; d.w.z. het onder de wapenen roepen van dienstplichtigen.

Daarnaast werd er ook een professioneel beroepsleger geïntroduceerd. Ten tijde van het Ancien regime kende men nog huurlegers : troepen die vaak van buitenlandse afkomst waren (zoals Engelsen, Schotten en Zwitsers).

Van oudsher werden overheidstaken gefinancierd uit gemeenschapsgelden. Om belastingen van de burger te kunnen vorderen, was een uitgebreide en goed sluitende registratie van materieel- en financieel bezit noodzakelijk.

In de periode voor alle veranderingen door Napoleon in de 17^e en 18^e eeuw, noemde men in Limburg de belastingen op vee, land en personen anders. Zij heetten toen respectievelijk de beestenschat, de landschat (ook wel cijns genoemd) en de hoofdschat, als termen voor wat wij tegenwoordig belasting noemen (Inkomstenbelasting (IB), VB en Onroerend Zaak Belasting (OZB)).

Cijns is afgeleid van het Latijnse woord “census”, dat onder meer “belasting” en “vermogen” kan betekenen.

Pas in 1823 (met de invoering van de Stelselwet van J.H. Appellius) werden de belastingen uit het Ancien Regime en de Franse tijd definitief opgeheven.

In het nieuw ontwikkelde stelsel werd onderscheid gemaakt tussen Rijks-, Provinciale- en Gemeentelijke belastingen. Enkele voorbeelden van “nieuwe” belastingen zijn o.a. : successierechten, patentrechten, gemeentelijke hoofdelijke omslagen, personele belastingen, grondbelasting, accijnzen, in-, uit- en doorvoerrechten, retributies en bepaalde opcenten.

Om van voor de periode van ongeveer het jaar 1811 gegevens zoals geboorte, huwelijk en overlijden boven water te krijgen, moeten we terecht bij de z.g. doop-, trouw-, en begraafboeken / registers (DTB) van de RK-kerken. Helaas zijn deze gegevens minder betrouwbaar en minder

volledig dan de latere burgerlijke stand. En dan is ook nog maar te hopen dat de betreffende registers niet verloren zijn gegaan of hiaten vertonen door brand, oorlog, overstroming, etc. of simpelweg vernietiging door onachtzaamheid.

(Een voorbeeld hiervan is b.v. de brand in het Belgische Geystingen (Ophoven) waarbij het archief verloren is gegaan en waar de familie Verstraeten waarschijnlijk haar "roots" heeft !!).

Over het algemeen gesproken, want dit kan van plaats tot plaats verschillen, kan men met behulp van deze kerkelijke registers terugkomen in de tijd tot aan het begin van de 17e eeuw. Gemiddeld genomen werd het rond 1620 gebruikelijk DTB's te noteren. Waar dus in de stamboom in de periode vanaf het begin tot ongeveer 1800 staat geboren en overleden (BS-termen), moet u dus eigenlijk volgens de theorie gedoopt en begraven (DTB-termen) lezen. De doopdatum wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand gemakshalve als geboortedatum beschouwd, hetgeen formeel onjuist is. De datum van begraven vond in de praktijk een tot drie dagen na overlijden plaats.

De DTB-registers mogen worden beschouwd als de kerkelijke voorlopers van de burgerlijke stand en het bevolkingsregister en worden daarom ook wel de "retroacta" van de burgerlijke stand (RBS) of de oude burgerlijke stand (OBS) genoemd, omdat ze er aan voorafgaan.

Het zijn geen z.g. munimenta, maar monumenta, dat wil zeggen dat kerkregisters in beginsel geen juridische bewijskracht hebben en op de keper beschouwd dus slechts particuliere aantekeningen bevatten.

Dit laatste wil nu ook weer niet zeggen dat documenten als deze als onbelangrijk moeten worden afgedaan. Aktes van de burgerlijke stand hebben overigens wel rechtsgeldigheid. De uitvoerigheid van de registraties wil nog wel eens uiteen lopen. Persoonlijke voorkeur en accuratesse van de pastoor of koster speelden daarbij een voorname rol.

Algemeen geldende richtlijnen voor het optekenen van dopen en huwelijken werden door de Rooms-Katholieken al opgesteld tijdens het Concilie van Trente op 11 november 1563. Dit concilie duurde overigens van 1545 tot en met 1563. Dit gebeurde dus allemaal nog net aan de "vooravond" van het uitbreken van de 80-jarige oorlog in 1568. Deze oorlog eindigde op 15 mei 1648 met de bekende Vrede van Munster.

Het was vooral nodig dat de discipline inzake de huwelijksmoraal aangescherpt werd, zodat met name polygamie / bigamie (dubbelhuwelijken), ontrouw (overspel) en huwelijken tussen bloedverwanten uitgeroeid konden worden.

Het fenomeen van de clandestiene huwelijken was al uit den boze sinds het 4e Lateraans Concilie in 1215, onder paus Innocentius III (1198-1216).

Een goede administratie was daartoe dus een eerste middel. Doopregisters (dopen gebeurde vroeger op de eerste levensdag of de dag erna, maar in ieder geval zo snel mogelijk na de geboorte) bevatten in de meest uitgebreide uitvoering de parochie, de doopdatum zowel als de geboortedatum, de namen van de dopeling, van de ouders en van de doopgetuigen (peter en meter) en tenslotte eventueel de naam van het buurtschap waar het kind geboren was. Het komt

echter vaker voor dat doopinschrijvingen onvolledig(er) zijn. Zij werden door de pastoor bijna altijd in het Latijn opgesteld.

Trouwregisters bevatten met betrekking tot het huwelijk, de huwelijksdatum en -plaats, de namen van de bruid en bruidegom, de burgerlijke staat (jongeman / jonggezel, jonge-dochter, weduwnaar, weduwe), de eventuele plaats van herkomst, de huidige woonplaats of het huidige adres en de eventuele namen van ouders en (twee of drie) getuigen.

Vaker kwam het voor dat maar enkele van de belangrijkste feiten uit de hiervoor genoemde opsomming werden genoteerd. Verder werd besloten dat een huwelijk alleen geldig zou zijn wanneer het was gesloten door de eigen pastoor of door een andere daartoe bevoegde priester. Met deze zorgvuldige registratie wilde men paal en perk stellen aan het leven in concubinaat. De huwelijksleeftijd was gemiddeld 26 jaar, uitzonderingen daargelaten.

Doorgaans werden de begrafenisboeken bijgehouden door de doodgraver, die vaak tegelijk ook koster of schoolmeester was. Van de drie genoemde soorten registers is deze laatste categorie vaak het minst compleet overgeleverd, omdat over het algemeen alleen een naam en een datum van begraven werden vermeld. Als men veel geluk heeft, staat er tevens de overlijdensdatum en / of -plaats bij vermeld en soms ook nog de naam van de echtgeno(o)t(e).

Opmerkelijk is dat het Concilie van Trente de pastoors geen verplichting oplegde begraafboeken bij te houden. De reden om ze toch bij te houden was vaak een andere nl. de inning van uitvaart- en / of grafrechten (financieel doel) en niet zozeer de juiste en complete registratie van namen en data van overlijden / begraven.

De DTB-registers moesten wel zorgvuldig worden bewaard.

Zowel de burgerlijke stand(BS) als de doop-, trouw-, en begraafboeken / registers (DTB) behoren tot de PRIMAIRE GENEALOGISCHE BRONNEN.

Deze primaire bronnen omvatten de gegevens die altijd nodig zijn voor het “geraamte” (namen, data, plaatsen en beroepen) van de stamboom. SECUNDAIRE GENEALOGISCHE BRONNEN bestaan o.a. uit memories van successie (declarations a succession), notariële archieven, nieuw rechterlijke archieven, registers van eigendomsoverdracht, kadaster, leenregisters, openbare registers (voor hypotheke), registers van naamaaneming, borgbrieven of akten van indemniteit (= schadevergoeding / schadeloosstelling), poortregisters, volkstellingen uit de Franse tijd, registers civiques, cijsregisters, kohieren van hoofdelijke omslag, kloosterarchieven, huis- en kasteel-archieven, particuliere (familie)-archieven en genealogische verzamelingen.

Bij aanvang van de 19^e eeuw geraakte men, zoals u hierboven heeft gemerkt, in een genealogisch belangrijke periode. Om het maar eens met de woorden van de bekende staatsman Hendrik Colijn te zeggen : “we zijn op de grens van twee werelden beland”. Namelijk aan de ene kant de wereld van de Kerk (de genealoog refereert hiermee aan de tijd van de DTB-registers) en aan de andere kant die van de Staat (hiermee refereren genealogen aan de tijd van de BS-registers).

Daarnaast is bij Koninklijk Besluit van 19 oktober 1849 op 1 januari 1850 als vervolg op de 3^e algemene volkstelling van het voorgaande jaar in het hele land het bevolkingsregister ingevoerd. Dynamische aspecten zoals verhuizing, verandering van beroep, wijziging in de samenstelling van het gezin, enz.vroegen om deze registratie. Iedere gemeente legde op voorgedrukte vellen foliopapier lijsten aan per buurt, dorp, straat of wijk (herdang) op volgorde van de huisnummers. Bovenaan staat de hoofdbewoner van ieder huis, gevolgd door zijn eventuele echtgenote, de kinderen en andere inwonenden, zoals b.v. grootouders, stiefkinderen, personeel en huurders. Van allen werden de naam en voornamen vermeld, geslacht, geboortedatum en -plaats., burgerlijke staat, kerkelijke gezindte en beroep.

Op de rechterhelft van het blad was ruimte gecreëerd voor zaken als : datum van inschrijving / vestiging, eventueel vorig adres / woonplaats, datum van uitschrijving / vertrek, eventueel nieuw adres / woonplaats en eventueel datum van overlijden.

De kans op fouten in dit bevolkingsregister is helaas reëel aanwezig omdat de gegevens vaak verkregen zijn op basis van mondelinge mededelingen en omdat de gegevens bij veelvuldige verhuizing van gezinnen telkens weer opnieuw ingevuld en overgeschreven moesten worden op de plek van het nieuwe adres in het bevolkingsregister. De ambtenaar van de burgerlijke stand werd belast met het bijhouden van deze nieuwe registers.

De opvolger van het bevolkingsregister werd in 1920 (KB van 11 augustus 1920) de gezinskaart. In 1938 en 1939 volgde uiteindelijk het systeem van persoonskaarten (in het jargon PK genoemd). Verhuist iemand van de ene gemeente naar de andere, dan verhuist zijn persoonskaart mee naar de nieuwe gemeente.

Bij verhuizing naar het buitenland wordt de persoonskaart naar de Rijksinspectie van de Bevolkingsregisters te 's-Gravenhage gezonden.

De persoonskaarten van overleden personen gaan in het jaar na overlijden van de diverse gemeente-secretarissen via het Centraal Bureau voor de Statistiek uiteindelijk naar het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag.

Het CBG heeft van alle personen die na 1938 in Nederland zijn overleden de persoonskaart in bezit. Daarnaast is er tegenwoordig sinds 1994 de computer waarin men persoonlijke gegevens, gegevens van ouders (in veel gevallen ook met geboortedata en -plaatsen) en van kinderen (met geboortedata en -plaats) opslaat. Dit noemt men de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA).

De spelling van familienamen was vroeger in de DTB- en BS-registers vaak geheel willekeurig. Dikwijls hield de familie zelf wel een vaste schrijfwijze aan (hoewel in aktes soms ook verklaard werd dat men zijn eigen naam niet eens kon schrijven als er ondertekend moest worden), maar de pastoors, kosters en ambtenaren van de burgerlijke stand, die de aktes opmaakten, schreven de namen vaak naar eigen goeddunken en de een maakte er meer werk van dan de ander. Dit noemt men ook wel ,de fonetische weergave (= de uitspraak nauwkeurig weergevende). Men moet tevens bedacht zijn op vertalingen in het Latijn, vertalingen in de lands- / streektaal ieder met zijn eigen grammatica, klankverschuivingen, verbasteringen, fouten, e.d.

Het Oudnederfrankisch is nog het meest sterk verwant aan het latere Limburgs.

Overigens, staatkundige grenzen, culturele grenzen en natuurlijke grenzen lopen al eeuwen in het Limburgs gebied door elkaar heen. Ook dit heeft natuurlijk invloed gehad op het schrijven/spellen van de spreektaal. Een specifiek fenomeen van dit laatste in het Limburgs is de “sleeptoon”. Deze gerekte manier om bepaalde lettergrepen uit te spreken, zorgt voor de immer gememoreerde “zangerigheid” inclusief de “*zachte g*” in van het Limburgs.

Op 14 februari 1997 is door de Ministerraad op voorstel van staatssecretris Kohnstamm (Binnenlandse Zaken) zelfs besloten om het Limburgs als streektaal te erkennen. Deze, vooral symbolische erkenning van het Limburgs als taal, vond plaats in het kader van het Europees Handvest regionale- en minderheidstalen.

Zo heb ik gevonden, dat de familienaam **Verstraeten**, in akten dikwijks verschillend werd geschreven. Spellingsvarianten zoals Verstraaten (met dubbel a), Verstraten (met één a) kwamen vaak voor. Hetzelfde geldt voor doop- en voornamen. Eenzelfde persoon kan in de registers voorkomen onder verschillend geschreven voornamen. Johannes komt b.v. ook voor als Joannes, Johannis, Johannus, Jan of verfranst als Jean. Daarom ziet u vooral in het begin van de genealogie vaak tussen haakjes erbij vermeld staan onder welke andere varianten qua naam de betreffende persoon gedurende zijn / haar leven voorkomt in aktes.

Zelfs in de beginperiode van de burgerlijke stand komen er nog veel varianten voor in de spelling van (familie)namen, omdat men toen vaak als uitgangspunt de schrijfwijze van de kerkregisters nam, met alle gevolgen van dien. Regel is, dat we in zulke gevallen de officiële spelling moeten aanhouden. Dat is de spelling, zoals die voorkomt in de geboorteakte van de burgerlijke stand of in de doopboeken als het om gegevens gaat van voor de burgerlijke stand.

Zoals hiervoor al opgemerkt, was het analfabetisme onder de aangevers van geboorte, huwelijk en overlijden en hun getuigen groot. Vaak kwam het voor dat de ambtenaar van de burgerlijke stand onder de akte moest noteren : de vader / bruid / bruidegom / echtgen(o)t(e) / getuige verklaart hierbij niet te kunnen schrijven.

Dan nog iets over de NAAMGEVING / VERNOEMING. Onder invloed van het Christendom en de plaatselijke tradities vond de vernoeming in Nederland langzamerhand steeds meer plaats volgens vaste patronen. Meestal, let op het woord meestal, want het was niet altijd het geval, werd de oudste zoon naar zijn grootvader van vaderskant genoemd, de tweede zoon naar die van moederskant, de oudste dochter naar moeders moeder en de tweede dochter naar vaders moeder. Maar men begon soms ook andersom. Als er nog meer zoons of dochters geboren werden, zocht men voor namen zijn toevlucht bij overgrootouders, zeker als die nog in leven waren, of bij broers / zussen van vader of moeder, dus ooms of tantes van de borelingen.

Grootouders die al overleden waren, gingen voor bij vernoeming. Jong overleden kinderen werden direct opnieuw vernoemd bij geboorte van een volgend kind van hetzelfde geslacht. Een zoon die geboren werd na het overlijden van zijn vader, kreeg vaak die naam van de zopas overleden vader. De eerste zoon of dochter uit een tweede huwelijk werd vernoemd naar de overleden eerste echtgenoot of echtgenote.

In ieder geval kan men stellen dat vanwege de grotere gezinnen vroeger in vergelijking met tegenwoordig, de vier grootouders en de andere directe familieleden een grote kans maakten vernoemd te worden bij de naamgeving van hun kleinkinderen.

In de vorige alinea is het aspect overlijden in het kader van de naamgeving al kort aan de orde geweest. Nu iets over DEMOGRAFISCHE ONDERWERPEN zoals geboorte, levensverwachting en sterfte in het algemeen. Het is een misverstand om simpelweg te constateren de mensen vroeger niet oud werden. De gemiddelde leeftijd lag tot 1820 weliswaar op 35 × 40 jaar, maar dat gemiddelde werd omlaag getrokken door de enorm hoge kindersterfte. Er leefden dus wel mensen die vrij oud werden. Had je je kinderen heelhuids doorstaan, dan was de kans op ouder worden zeker aanwezig. Door het harde bestaan van vroeger, hard werken voor een schamele kost, was men natuurlijk al wel vroeg oud, op wat wij nu relatief jonge leeftijd zouden noemen. Tot het einde van de 19e eeuw was het na het 50^e tot 60^e levensjaar wel zo'n beetje afgelopen met het echte actieve werkzame leven. Uitzonderingen daargelaten.

Terugkomend op de geboortecijfers : in de 19^e eeuw (zeker na 1820) stijgt het aantal geboortes sterk, maar een groot deel van de kinderen haalde de fase van de jong volwassenheid niet eens. De belangrijkste oorzaak van deze kindersterfte was verontreinigd (drink)water, want waterleiding en riolering waren nog onbekend en onbemand. Verder waren ziektes zoals dysenterie, cholera, pokken, buiktyphus, difterie, mazelen, roodvonk, kinkhoest, tuberculose en griep, eerder dan tegenwoordig dodelijk door het gebrek aan voldoende medische verzorging en door het epidemisch karakter van deze ziektes.

Tevens was huisvesting niet optimaal. Pas rond de eeuw-wisseling komt er, door betere hygienische toestanden en door een humanere woonsituatie, een verbetering in de gezondheidssituatie tot stand. Als u de stamboom erop naslaat, zult u constateren dat er een schrijnend grote hoeveelheid jonge kinderen van de familie Verstraeten overlijden.

In kerkelijk / godsdienstig opzicht behoorde / behoort de familie Verstraeten tot de Rooms-Katholieke zuil. Deze heeft in het Limburgse land sinds de vroegste tijden altijd een vooraanstaande positie in de plaatselijke samenleving ingenomen. Voor de gewone burger was en is de RK-denominatie (benaming) een bindend element van de eerste orde met bijzondere invloed als gevolg en mede gesterkt door tradities.

Collectiviteit en saamhorigheid horen bij het katholicisme. De kerk was er niet alleen voor de begeleiding van het geloofsleven en belangrijke levensmomenten zoals geboorte, huwelijk en overlijden, maar de kerk was ook sterk actief op het gebied van b.v. de armenzorg, het onderwijs en het verenigingsleven.

In 1850 b.v. was ter illustratie, ruim 97% van de Limburgse bevolking (belijdend) Rooms-Katholiek. De samenleving was qua geloof dus zeer homogeen, dit in tegenstelling tot veel andere Nederlandse provincies. Na de 2^e Wereldoorlog rond de jaren vijftig nam de trouwe praktizerende aanhang van het "Rijke Roomsche Leven" langzaam af.

Het Rooms-Katholicisme vormde een dermate meerderheid in de omgeving, dat men van vervolging of tegenstand in religieus opzicht weinig te duchten had. De Rooms-Katholieke zuil omvatte sinds eind 19^e eeuw en begin 20^e eeuw dus ook de hiermee verbonden eigen RK-scholen,

RK-politieke partij, RK-vakbonden, RK-ziekenhuizen, RK-omroep, RK-kranten, RK-sportverenigingen, enz.

Regionaal bekende heiligen die het Christendom reeds in de 7^e en 8^e eeuw verkondigden via missionering, waren de bisschoppen St.Servatius en St.Hubertus en de heiligen Willibrord, Wiro, Plechelmus en Otgerus. In onze tijd dragen veel kerken nog steeds de naam van deze (streek)heiligen. Verder waren er nog een aantal heiligen die veelvuldig aangeroepen werden bij ziekte of andersoortige narigheden, zoals Anna tegen onvruchtbaarheid, Antonius als patroon van vee en verloren zaken, Barbara tegen brand, bliksem en plotselinge dood, Blasius tegen keelpijn, blaarziekten en maagpijn, Gislenus voor vallende ziekte en vrouwen in barensnood, Hubertus als patroon voor de jagers, Medardus tegen bedwateren, hoofdpijn, razende koorts en tandpijn, Michael als beschermer van wapendragers en patroon van bakkers, apothekers en anders soortgelijke weegmeesters, Nepomucenus voor beveiliging van het biechtgeheim en Rochus tegen de pest en allerhande besmettelijke ziektes.

In politiek opzicht behoorde de familie tot de massa, die geen wezenlijke politieke invloed bezat. In sociaal-economisch opzicht behoorden de Verstraeten's maatschappelijk gezien tot de boeren op het platteland, de arbeiders, de daghuurders / dagloners (= een werk-kracht die beschikbaar is om ingehuurd te worden voor werkzaamheden / klussen; tegenwoordig noem je zo iemand een uitzendkracht) en de knechten, die al dan niet beschikten over eigen grondbezit en die overgeleverd waren aan de economische conjunctuur.

Vaak had het boerenbedrijf slechts een zelfvoorzienend karakter. Het alledaagse leven vroeger betekende hard werken om het hoofd boven water te houden om te overleven. Een zuinige levensstijl stond hoog in het vaandel. De armoe werd weerbarstig gedragen; dat moest wel, want een andere keuze had men over het algemeen niet. De levensstandaard is eerst in de 20^e eeuw, door allerhande nieuwe ontwikkelingen / uitvindingen, langzaam geevalueerd tot wat het nu uiteindelijk is.

De Hoogmis, de slacht en het schuttersfeest (het Oud-Limburgs Schuttersfeest (OLS) wordt overigens nog steeds gehouden in zowel Nederlands- als Belgisch (Vlaams) Limburg) leken de enige verzetjes. Kort samen te vatten dus met het bijbelwoord "in het zweet uws aanschijns zult gij uw brood verdienen". Een andere spreuk die hierbij van toepassing is, kan als volgt worden omschreven : "De Landman wacht van 's-Heren hand, een milde zegen op zijn land".

Ook de combinatie tussen een klein boerenbedrijf en een ambacht of nering kwam veelvuldig voor. Een echte beroepskeuze was er nog niet, want kinderen deden veelal hetzelfde als hun vader. Nijverheid bestond nog slechts op ambachtelijk niveau, waarbij eenmansbedrijven al dan niet met een knecht, de boventoon voerden. Stijging op de maatschappelijke ladder vond eerst plaats in de 20^e eeuw.

Soms trokken zij voor hun werk rond en boden elders in de omgeving (ook wel in Duitsland en België) hun diensten aan. Deze trekarbeiders worden ook wel "TEUTEN" genoemd.

Zij waren voornamelijk afkomstig uit Midden-Limburg en de Kempen. Een tot de verbeelding sprekend voorbeeld van trekarbeiders in onze familie zijn de hierboven ook al kort genoemde brikkenbakkers (in het dialect : "brikkebekkers") geweest.

Vooral in de 2^e helft van de 19^e eeuw vertrokken zij in het seizoen vaak naar Duitsland (Pruisen) of naar steenbakkerijen langs de Maas elders in Limburg om daar in de zomer als steenbakker op de ovens te gaan werken.

In Duitsland verdiende men rond 1900 het voor die tijd niet onaanzienlijke bedrag van 2 tot 3 mark per dag als brikkenbakker. De vaak thuisblijvende vrouw dreef dan in die tussentijd het eigen landbouwbedrijfje verder. Het kwam ook voor dat ze meeding om als arbeidster licht werk te verrichten. Na afloop van het seizoen, in de winter, vestigde men zich dan weer in de oorspronkelijke woonplaats in Limburg. Voorbeelden van andersoortige “teuten / trekarbeiders” waren koperslagers, leurders, marskramers, boeren en turfstekers.

Overigens zijn er in Reuver, Swalmen, Tegelen, Kessel en Venlo, bodemvondsten gedaan uit de prehistorie (bandkeramiek) die wijzen op het reeds aldaar bestaan van pannenbakkerijen en steenovens (keramische industrie) in de Romeinse tijd.

De plaatsnaam Tegelen komt b.v. van het latijnse woord “*tegula*” dat dakpan betekent. Ook ons huidige woord tegel is afgeleid van tegula. De omgeving van de Maas is door de kleiafzetting een aantrekkelijke en ideale vestigingsplaats.

Ook ver voor onze jaartelling telde Nederland vele beken en rivieren, die thans niet meer op de kaart voorkomen. Dit verklaart, dat ook buiten onze huidige rivierengebied dikke lagen klei worden aangetroffen in de bodem. En niet alleen klei, maar ook zand en grind.

De ambachtlieden die in de kleiwarenindustrie werkzaam waren, waren van groot belang voor de samenleving vanwege het verschaffen van materialen voor een afdoende huisvesting. Het fabricageproces van klei tot baksteen of dakpan mag zich dan ook met recht een van de oudste vaderlandse bedrijfstakken noemen. Na de Romeinse tijd is de baksteenindustrie weer verdwenen uit deze streken en pas in de 12^e eeuw weer opgepakt mede onder invloed van de reeds eerder gememoreerde klei-afzetting langs de Maas.

In die tijd had de fabricage van baksteen en dakpannen reeds een zodanige omvang, dat zelfs export tot de mogelijkheden behoorde. Het had dus een meer dan lokale betekenis. Bekend is dat steenhandelaars toen al stenen en pannen vervoerden naar o.a. Engeland. Echter, pas in de 19^e eeuw breekt de periode van grote bloei aan vanwege de uitvinding en toepassing van de z.g. continu-ovens, die niet te vergelijken zijn met oudere methoden en met als gevolg de opkomst van de massaproductie.

De gemeente ECHT vormde met veel kleireserves en met veel bedrijfjes, een centrum in de kleiwarenindustrie. Het veeldvuldig toegepaste systeem van veldovens, behoefde nauwelijks grote investeringen. Het is dus niet vreemd te constateren dat diverse families uit PEY-ECHT als brikkenbakker / tichelaar werkzaam zijn geweest in deze bedrijfstak, want andere industrie van betekenis was er nog niet. Het alternatief was het agrarisch bedrijf. Nadeel van het werk was wel dat het lang seizoensarbeid (vanaf eind april tot eind augustus / begin september) is gebleven, vanwege het buiten moeten drogen van de gevormde stenen. Een nachtvorstje in het voorjaar of invallend nat weer in het najaar betekende al een verloren productie. Om wat tegenwoordig in de economie seizoenswerkeloosheid heet, maakte men zich toen niet druk. Men kon altijd wel bij een boer terecht of men pakte in het eigen boerenbedrijf de werkzaamheden weer op.

De geboortestreek en de geboorteplaats waar men al generaties lang zijn of haar thuis heeft, noemt men ook wel de standplaats ofwel de zetelplaats van de familie.

Voor de familie Verstraeten waren dit OPHOVEN (België) en PEY-ECHT. Uit de thans bekende stamboomgegevens blijkt dat Leonard Verstraeten (= de stamvader) omstreeks 1740 te Ophoven is geboren en aldaar in 1784 is gestorven. Zijn echtgenote kwam echter weer uit Echt. Hun kinderen zijn allen in Ophoven (B) geboren. Een van hun kinderen (Mathijs) huwde in 1809 te Echt en is aldaar ook overleden (in 1830). Aannemelijk is dat hierna de familie Verstraeten in Pey-Echt gevestigd was.

In het gebied Midden-Limburg, begint voor menige Nederlander het “buitenland” al, zeker als men nog zuidelijker gaat. Het gebied wordt doorsneden door de rivier de Maas en Midden-Limburg grenst in België aan de provincie Belgisch Limburg en in Duitsland aan de deelstaat Nordrhein-Westfalen. Vandaar waarschijnlijk het internationale grensover-schrijdende karakter van dit gebied.

Midden-Limburg is van oudsher al een doorgangsgebied dat leefde van het verkeer en de daarmee gepaard gaande handel. De Romeinen b.v. legden de eerste heirbaan aan, die langs de Maas in het Maasland vanuit Aken en Heerlen naar het Noorden voerde (Swalmen en Xanten). Aan de rechteroever van de Maas liggen prachtige beekdalen en natuurgebieden, die aansluiten op soortgelijke landschappen in Duitsland.

Kleinere plaatsen zoals ECHT en MONTFORT kregen in de loop van de 13^e eeuw stedelijke rechten, maar als stad stelden zij door hun beperkte omvang en door hun agrarisch karakter te weinig voor om te kunnen overheersen. Vooral in de 15^e en 16^e eeuw was er een stijging in de akkerbouwproductie te constateren in deze plaatsen, door betere landbouwmethoden zoals b.v. het gebruik van bemesting, want de zandgronden waren nu eenmaal schraal en leverden over het algemeen weinig op.

De kwaliteit van de grond is altijd bepalend geweest voor de economische welvaart en het sociaal welzijn van de bevolking op het platteland. De bedrijven waren vaak maar “kneuterboerderijtjes” waar het hard werken was voor een redelijk belegde boterham. Dit in tegenstelling tot de grote heren-boerderijen in de polders van Noord-Nederland. Limburg als geheel was en is qua karakter ook in latere perioden, altijd een typisch agrarische provincie gebleven. In b.v. 1859 was ruim 46% van de Limburgse bevolking op een of andere wijze betrokken bij de uitoefening van het boerenbedrijf.

ECHT behoorde in de middeleeuwen aan de graven en hertogen van Gelre. De geschiedenis van de dekanale St.Landricuskerk gaat terug in de tijd tot in de 10^e eeuw. Het is een z.g. laat-gotische “hallenkerk”, dat wil zeggen dat de beuken alle drie even hoog zijn. Het priesterkoor van de kerk stamt uit de 15e eeuw. Uit de kerkerlijke historie is verder de witte kapel van Schilberg, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw en daterend uit de 17e eeuw, gezichtsbepalend. Echt telt tegenwoordig ruim 19.000 inwoners en is in oppervlakte (ongeveer 7350 ha) een van de grootste gemeentes van Limburg.

Pey is één van de 13 woonkernen van Echt.

De voor de op dat moment bestaande industrie (met name de kolenmijnbouw) zo belangrijke aansluiting op het spoorwegnet begon pas in 1865 met de lijn Maastricht-Venlo. In 1866 werd er voor het eerst aansluiting met het noorden van Nederland verwezenlijkt door de verbinding Venlo-Eindhoven. Maar ook de overige infrastructuur, zoals wegen en waterwegen, bleef lang gebrekkig.

Dat dit alles zo laat gebeurde, was niet alleen slecht voor de ontwikkeling van de industrie, maar was ook symptomatisch voor de moeizame integratie van de veraf gelegen provincie Limburg in het Koninkrijk der Nederlanden. Van Holland, zo luidde de algemene opvatting, was niet veel te verwachten.

“Hollanders”, zo zei de vermogende baron van Scherpenzeel-Heusch uit Baarlo, “zijn uitgesproken handelaren, die als couponknippers louter in hun eigen belangen geïnteresseerd zijn. Men moet daar in Limburg niets van verwachten.”

Niet geheel ten onrechte was zijn oordeel. In 1892 constateerden Nederlandse Limburgers in de nota “Limburgsch verval” dat van de nationale rijksbegroting slechts 1/366^e deel in Limburg was besteed. Limburg diende eigenlijk alleen maar als wingewest, zeker nadat men in het noorden uiteindelijk ook de voordelen van het beroemde “zwarte goud” (mijnwezen) ontdekt had.

De Nederlandse Staatsmijnen werden in 1902 officieel opgericht. Overigens deden de monniken van de abdij van Rolduc al in de 12e eeuw aan mijnbouw. In korte tijd werd de steenkoolontginning DE pijler van de Limburgse- en nederlandse economie. In 1900 werd 300.000 ton steenkool gedolven, in 1914 was dat 1.000.000 ton en in 1940 was de productie gestegen tot 7.000.000 ton.

Mijnwerkers werden in die tijd slecht betaald. Ondergronds werd leverde rond 1930, vijftienhonderd gulden per jaar op en bovengronds werk zo'n elfhonderd gulden per jaar. Gemiddeld was het loon in die tijd maar vijfhonderd gulden per jaar. Er was dus wel veel animo om in de mijnen te gaan werken. Op het hoogtepunt van de kolenmijnbouw rond 1958 waren er meer dan 58.000 mijnwerkers werkzaam in de Limburgse mijnen. In de echte mijnstreken was 70% van de bevolking direct, dan wel indirect afhankelijk van de steenkolenwinning. De gevolgen voor de gezondheid manifesteerden zich pas veel later, toen het vaak al te laat bleek te zijn.

Pas na het begin van de mijnsluitingen aan het eind van de 60er-jaren (1966), toen bleek dat er niet meer rendabel steenkool kon worden gewonnen als gevolg van de verovering van de energiemarkt door goedkopere alternatieven zoals steenkolen uit het buitenland, aardolie en vooral aardgas, zijn er modernere industrieën ontstaan. De bekendste voorbeelden daarvan zijn de DSM in Geleen en de DAF / VOLVO in Born.

Debet aan de sluiting was ook de veranderde energiepolitiek als kern van het kabinetsbeleid in die tijd. De arbeidsmarkt onderging enorme veranderingen. Werk in de landbouw was al langer uit de gratie en nu kwamen daar ook nog eens de veranderingen in de mijnsector bij. De industriële

werkgelegenheid daalde door de sluiting van de mijnen met 45.000 arbeidsplaatsen. In 1974 sloot de Prins Hendrik, als laatste mijn, haar poorten.

De onstane werkeloosheid als gevolg van de geleidelijke sluiting der mijnen, geïnitieerd door dr. J.M. den Uyl (Minister van Economische Zaken) en gepresenteerd in de Mijnota van 17 december 1965 te Heerlen, heeft zich maar langzaam opgelost. De bedoeling was dat nieuw te scheppen werkgelegenheid in de pas zou lopen met de gefaseerde sluiting van telkens een andere mijn. Zelfs de Nederlandse Katholieke Mijnwerkersbond onder leiding van voorzitter Frans Dohmen, werkte overtuigend mee aan de ondergang van deze industrietak. De bond predikte liquidatie en natuurlijk herindustrialisatie. De goede intenties van zowel de overheid als van de bond bleken een theoretische illusie te zijn, vaak ver bezijden de waarheid.

Mijnen werden volgens afspraak geleidelijk gesloten; nieuwe industrie kwam echter veel te weinig van de grond met als gevolg een dramatische en explosieve stijging van de werkeloosheid. De sector die opgang vond in de 70er-jaren, was de dienstensector. Maar helaas konden daar niet zoveel arbeiders uit de landbouw of uit de mijnen emplot vinden door de geheel andere aard van het werk.

Tegenwoordig heeft 46% van de werkende Limburgse bevolking een baan in de dienstsector, de industrie biedt aan 29% werk, 12% zit in het bestuur en nog maar 5% van de werkende Limburgse bevolking leeft van de landbouw.

Niet alleen economisch gezien, bepaalde de mijn het leven van de mens, maar ook de sociale- en culturele aspecten ervan werden beheerst door de mijn. St.Barbaradag b.v. op 4 december, het feest van de schutsheligen van de mijnwerkers, werd altijd groots gevierd. En denk verder aan de talrijke (gezelligheids) verenigingen, e.d.

Hoe deze stamboom nu te lezen ?

In deze genealogie zijn de generaties, beginnende met het gezin van de oudst bekende stamvader, genummerd met Romeinse cijfers, I, II, III, enz. oplopend tot en met (thans) nummer XXXIIIb. (33), de generatie van de jongste loten van de familie.

Omdat er in een generatie vaak meerdere gezinnen (van broers, zusters, neven en nichten) voorkomen, worden die van elkaar onderscheiden door toevoeging van kleine letters (b.v. VIIa, VIIb, enz.). De niet rechtstreeks tot de stamhouder behorende families worden aangeduid door hierachter nog een cijfer te plaatsen (b.v. XXa1, XXa2, enz.). Deze zijdelingse tak wordt ook niet verder "uitgewerkt". Het gaat immers om de stamboom Verstraeten.

Per gezin staat exact aangegeven hoeveel kinderen uit het huwelijk van dat echtpaar zijn geboren met verwijzing onder welk nummer er meer te vinden is over de kinderen afzonderlijk met hun respectievelijk gezin en nakomelingen.

Op deze manier kunt u ieder gezin gemakkelijk traceren.

Helaas is een dergelijke stamboom nooit helemaal af ! Sommige gegevens zijn echt niet meer te achterhalen.

Ik heb getracht zoveel mogelijk gegevens te verzamelen en hoop hierin ook voor de aandachtige lezer geslaagd te zijn.

Uiteraard hou ik ik me voor aanvullingen en wijzigingen aanbevolen.
